



Warszawa, 28 października 2016 r.

Opinia do ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (druk nr 304)

I. Cel i przedmiot ustawy

Ustawa o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przyjęta przez Sejm 21 października 2016 r. ogranicza egzekucję i potrącenia z emerytur i rent. W art. 141 ust. 1 pkt 1a ustawy ustalono, że emerytury i renty są wolne od egzekucji i potrąceń w części odpowiadającej 75% kwoty najniższej emerytury lub renty – przy potrącaniu należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 5 (tj. sum egzekwowanych na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności *innych* niż świadczenia alimentacyjne, wraz z kosztami i opłatami egzekucyjnymi). Dotychczas należności te podlegały tym samym zasadom, co należności alimentacyjne (tj. określone w art. 139 ust. 1 pkt 3 i 4 – por. art. 141 ust. 1 pkt 1 lit. a – c), a więc świadczenia emerytalno–rentowe podlegały ochronie przyjętej na poziomie 50 % najniższej emerytury lub renty przy potrącaniu należności, o których mówi art. 139 ust 1 pkt 3 – 5 (są nimi należności alimentacyjne oraz inne niż świadczenia alimentacyjne). Obecnie poziom kwoty *wolnej* wynosi 75% wysokości najniższej emerytury lub renty¹, ale dotyczy to należności *innych* niż świadczenia alimentacyjne (art. 141 ust. 1 pkt 1a). Przyjęcie regulacji zostało podyktowane względami społecznymi.

Do zobowiązań istniejących w dniu wejścia przepisu art. 141 ust. 1 pkt 1a będą stosowane nowe zasady. Wejście w życie ustawy ustalono z okresem ponad sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia.

¹ od 1 marca 2016 r. najniższa emerytura i renta z tytułu niezdolności do pracy wynosi miesięcznie 882, 56 zł (Komunikat Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 lutego 2016 r. w sprawie kwoty najniższej emerytury i renty, dodatku pielęgnacyjnego i dodatku dla sierot zupełnych oraz kwot maksymalnych zmniejszeń emerytury lub renty, M.P. poz. 168).

II. Przebieg prac legislacyjnych

Podstawą prac był projekt poselski zawarty w druku nr 150, który wpłynął do Sejmu 11 grudnia 2015 r. Pierwsze czytanie przeprowadzono 13 stycznia 2016 r. w Komisji Polityki Społecznej i Rodziny.

2 sierpnia 2016 r. wpłynęło stanowisko Rządu.

4 października 2016 r. Komisja przyjęła sprawozdanie podkomisji (druk nr 884), w którym zostały zmodyfikowane uregulowania projektu.

Przepisy nowelizacji objęte drukiem nr 150 zmierzały do podniesienia kwoty emerytury i renty wolnej od egzekucji w taki sposób, aby wolna od potrąceń była kwota w wysokości najniższej emerytury lub renty po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki na podatek dochodowy. Wnioskodawcy zmierzali do zapewnienia ochrony prawnej emerytom i rencistom w sposób analogiczny jak dla pracowników, a więc umożliwienia im otrzymywania całego najniższego świadczenia, a także do zmiany wyrażonej w procentach wysokości ochrony świadczeń (w art. 141 ust. 1 pkt 1 – 3 tj. 75% oraz 30% w miejsce dotychczasowych 50%, 60% i 20% wraz z pewną modyfikacją merytoryczną, druk nr 150).

W przedłożonym Komisji stanowisku Rządu wskazano na zróżnicowanie sytuacji prawnej i społecznej emerytów/rencistów oraz pracowników, odmiennosć sytuacji, gdy są oni dłużnikami i różny charakter świadczeń pieniężnych, które mogą stanowić źródło pokrycia zobowiązań finansowych. Zwrócono przy tym uwagę na konieczność uwzględnienia interesu wierzyciela i interesu dłużnika, aby nie pozbawiać dłużnika środków do życia, ale także nie zwalniać z obowiązku dokonywania spłat zadłużenia. Egzekucja prowadzona w stosunku do dłużnika – emeryta/rencisty pobierającego najniższe świadczenie byłaby bezskuteczna, gdyby kwota wolna od potrąceń odpowiadała wysokości najniższej emerytury/renty, a ochrona tych świadczeniobiorców byłaby wówczas bardzo daleko idąca, choć zapewne istotna dla ich budżetów domowych. W takim uregulowaniu powinno się dostrzec ochronę dłużnika przy poszkodowaniu wierzyciela. Rząd uznał zasadność podwyższenia kwoty wolnej od egzekucji i potrąceń z powodów społecznych, jednak nie w takim zakresie jak określony w druku nr 150.

Komisja podzieliła tę argumentację i zmodyfikowała proponowane w druku nr 150 uregulowania, rezygnując z niektórych propozycji, zarówno co do zakresu, jak i wysokości wskazywanych kwot. Sprawozdanie Komisji przewiduje dokonanie w art. 141 ustawy

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jednej zmiany oraz wprowadzenie przepisu przejściowego, a także wydłużonego w sposób racjonalny okresu vacatio legis (pkt I opinii).

Tak więc ustanowiono kwotę wolną od zajęć na poziomie 75% świadczenia (emerytury lub renty), rezygnując z wprowadzania innych ograniczeń dotyczących zajęć, np. dla osób przebywających w domach pomocy społecznej. Ustawa obejmuje również prowadzone już egzekucje, przyjęte ograniczenie zostanie również wprowadzone do istniejącego postępowania egzekucyjnego.

Zmieniono okres vacatio legis nowelizacji, uznając wskazany w projekcie (14-dniowy) za zbyt krótki i trudny dla realizacji przez ZUS.

Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na 28. posiedzeniu. Oddano 428 głosów za, nikt się nie wstrzymał ani nie był przeciwny.

Ustawa nie budzi wątpliwości legislacyjnych.

Bożena Langner

Główny legislator